

Kennis delen over kalveropfok

Hoe pakt een collega-boerin de kalveropfok op haar bedrijf aan? En wat zijn haar tips om problemen bij de opfok op te lossen? Op de kalveropfokparty, georganiseerd door melkpoederfabrikant FrieslandCampina Nutrifeed, gingen negen melkveehoudsters met elkaar in discussie over 'hun' werkwijze. De Boerin was erbij.

TEKST JORIEKE VAN CAPPELEN

Heeft iemand enig idee wat de temperatuur van biestmelk is als je die vanaf de koe in een emmer doet en dan aan het kalf geeft? De groep vrouwen is stil. 'Die biest is in de tussentijd al afgekoeld naar 26 graden, terwijl die eigenlijk 38 tot 40 graden Celsius zou moeten zijn.' Aan het woord is Karin Heeling-Uenk. Ze is zelf melkveehouderster en organiseert namens melkpoederfabrikant FrieslandCampina Nutrifeed work-

shops over kalveropfok, speciaal voor vrouwelijke melkveehouders. Karin gaat verder met haar verhaal: 'Voor een goede opname van biest is het dus belangrijk om ook de allereerste biest nog even op te warmen voordat je deze aan het kalf geeft.' De tip van Karin is een van de vele die voorbijkomen. Voor de Nutrifeed kalveropfokparty is de groep van negen boerinnen te gast bij het melkveebedrijf van Grietje Naber-Dijks in het Drentse

Nieuw-Weerdinge. Grietje melkt samen met haar man tachtig melkkoeien en is verantwoordelijk voor de opfok van de kalveren. In de jongveestal vertelt ze de aanwezige vrouwen over de huisvesting van de jongste kalveren op hun bedrijf. 'Wij huisvesten de vaarskalveren apart van de stierkalveren. Na veertien dagen in een eenlingbox of iglo gaan de kalfjes in groepjes van drie tot vijf naar de drie grote strohokken. De kalveren worden ge-

speend op acht tot negen weken. Daarna blijven ze nog minimaal drie weken in het strohok om goed ruwvoer op te nemen, voordat ze naar de jongveestal voor het oudere jongvee gaan.'

Melk uit speenemmer

De strohokken in de jongveestal zijn van elkaar gescheiden door houten hekken en buizen. Karin Heeling geeft aan dat ze de huisvesting van de

kalveren bij Grietje eenvoudig vindt, maar ruim en doelmatig. Ze wijst op de hoge nok van de stal. 'De stal is weliswaar hoog, maar het tocht hier niet. Kalfjes zijn heel erg gevoelig voor tocht. Een longontsteking is dan zo opgelopen. Om koude lucht op de ruggen te voorkomen, kun je een verlaagd plafond of afdakje in het hok maken.' Op het bedrijf van Dorien van Mensvoort uit Nieuw-Weerdinge hebben ze dit al. 'Je ziet dat de kalfjes bij kou allemaal onder het afdakje gaan liggen', weet Dorien. Dan komt het gesprek in de stal op het verstrekken van melk aan de kalveren. Net als de meeste vrouwen kiest Grietje voor twee keer per dag melk verstrekken. De kalveren tot veertien dagen krijgen melk met een speenemmer, daarna krijgen ze melk uit een gewone emmer. 'Voor de speenemmer hebben we een standaard speen.' Karin vertelt: 'Het is belangrijk dat kalfjes goed kunnen zuigen aan een speen. Maar maak het gat in een speen nooit groter, dan krijgt een kalf in één keer te veel en te snel melk binnen, waardoor er sneller melk in de pens terecht kan komen. De pens is niet geschikt om melk te verteren, waardoor het kalf diarree kan krijgen.' Dorien heeft er een handige tip voor: 'Wij gebruiken Milkbar-spenen. Daar zit een soort terugslagklepje in waarmee je voorkomt dat kalveren in één keer veel te veel melk binnenkrijgen.'

Ganzenbord met kalveren

Terug in de keuken van het bedrijf ontvouwt Karin een stuk zeil en legt dit op tafel. 'We gaan ganzenborden, maar dan wel met kalveren', legt ze uit. In groepjes van twee gooien de vrouwen de dobbelsteen en komen bij elk vakje met een plaatje

op een belangrijk punt in de kalveropfok. Al snel komt het gesprek op biestverstrekking. Het is belangrijk een kalf zo vlug mogelijk na de geboorte biest te geven. 'Tot anderhalf uur na de geboorte is de zuigreflex van een kalf het sterkst. Bovendien kunnen de darmen van een kalf tot 24 uur na de geboorte het beste antistoffen opnemen.' Dan blijkt dat het tijdstip van biestverstrekking nogal verschilt per bedrijf. 'Als de geboorte zwaar was, heeft het kalf soms nog geen puf om binnen twee uur voldoende biest naar binnen te werken', weet Grietje uit ervaring. 'Soms wacht ik bewust twee uur tot ze een beetje zijn bijgekomen. Dan drinken ze vaak veel beter.' Die tactiek vindt bijval onder de andere vrouwen. Karin adviseert om kalveren minimaal twee liter biest te laten drinken, of zoveel als ze zelf willen. 'Sommige kalveren kunnen in één keer wel zes liter wegdrinken. Andere kalveren maar twee. Deze kalveren kun je het beste na een paar uur opnieuw biest aanbieden.'

KARIN HEELING-UENK:

'PRAKTIJK IS ALTIJD WEERBARSTIGER DAN VOORGESCHREVEN'

Melkveehoudster Karin Heeling-Uenk organiseert sinds de zomer van 2012 Nutri-feed-party's, speciaal voor vrouwen die op het bedrijf veel te maken hebben met de kalveropfok. 'De Nutri-feed-party is een netwerk- en informatieavond waar vrouwen in een ongedwongen sfeer kennis en ervaringen over kalveropfok kunnen delen', legt Karin uit. 'De vrouwen die zo'n avond bijwonen, hebben een heel verschillende achtergrond', vertelt Karin. 'Zo hadden we op het bedrijf van Grietje Naber-Dijks vrouwen voor wie kalveropfok echt hun verantwoordelijkheid is op het bedrijf. Maar er

waren ook vrouwen bij die meer willen leren omdat hun bedrijf en dus ook de kalverafdeling in omvang verdubbelt. Ook zijn er altijd vrouwen bij die helemaal geen ervaring met kalveropfok op hun bedrijf hebben, maar dit graag willen leren.' Tijdens de avonden blijkt vaak dat de praktijk weerbarstiger is dan wat er altijd keurig wordt voorgeschreven. 'Diarree bij kalveren bijvoorbeeld is vaak een hardnekkig probleem dat niet simpel is op te lossen met alleen maar goede hygiëne', vertelt Karin. 'Juist de tips uit de praktijk zijn daarom zinvol om met elkaar uit te wisselen.'

BIESTKWALITEIT METEN

Naast de juiste temperatuur van de biest is ook de kwaliteit van de biest belangrijk. Dorien van Mensvoort, een van de aanwezige melkveehoudsters op de Nutrifeed kalveropfokparty, vraagt of er iemand thuis de kwaliteit van de biest meet. 'Wij doen dat met een biestkwaliteitsmeter.' Organisator van de party Karin Heeling heeft er een meegenomen en laat hem rondgaan. 'De kwaliteit van de biest wordt bepaald aan de hand van het aantal antistoffen dat erin zit. Daar heb je veel invloed op via de voeding van de koe', vertelt Karin. 'Een gezonde koe geeft ook goede biest.'

Boerin Grietje Naber vraagt of je ook aan de biest zelf kunt zien of die van goede kwaliteit is. 'Meestal geldt: hoe dikker de biest, hoe beter', zegt Karin.

Bij het geven van melk is een goede hygiëne belangrijk. Hoe pakken de boerinnen dat aan? De meeste vrouwen maken na elke voerbeurt keurig de emmers schoon met heet water. Siny Lohuis en Marieke Scherphof doen dat echter niet. Marieke vertelt: 'Als ze twee weken zijn gaan onze kalveren over op de kalverdrinkautomaat. In de periode dat ze melk uit de emmer krijgen, maken wij ze niet schoon. Wel heeft elk kalf zijn eigen emmer zodat ze niet elkaars bacteriën binnenkrijgen.'

Bruine smurrie

Voor de kalverdrinkautomaat tipt Karin: 'Haal één keer per maand de slangen en de speen van de automaat om ze schoon te maken. De automaat reinigt de speen namelijk niet met een schoonmaakmiddel, waardoor er veel vuil en bacteriën in blijven zitten. Als je de slangen en de speen doorspoelt, komt er echt bruine smurrie uit.'

Wat is op de meeste bedrijven het moment van spenen van de kalveren? Meestal rond de acht weken, geldt bij de meeste vrouwen. 'Een kalf kan bij een goede opname van melk, kalverkorrel en goed hooi op zijn topgroei bijna een kilo per dag groeien', vertelt Karin. Ze vraagt wie van de vrouwen de kalfjes weleens meet, maar dat doet nog niemand. 'Met een meetlint, waarbij je de borstomvang meet, of met een kruishoogtemeter kun je de groei van een kalf goed in de gaten houden. Wekelijks meten en opschrijven geeft je veel inzicht in de groei.' Marieke vraagt zich af waarom een kalverdrinkautomaat eigenlijk geen weegfunctie heeft. 'Wat mij betreft zou die er best op mogen.'

Bij het onderwerp hygiëne en gezondheid valt het woord kalverdiarree. 'Heel veel bedrijven hebben te maken met diarree bij de kalveren en dat

is lastig onder controle te houden', vertelt Karin. Ze legt uit dat verschillende diarreevirussen vaak standaard aanwezig zijn in een jongveestal. 'Zodra er veel kalveren tegelijk zijn, kan de infectiedruk ineens heel hoog worden. Voldoende hokjes voorkomen zo'n te hoge bezettingsgraad.'

Te steriel?

Het algemene advies luidt om hokken goed te reinigen voordat er een nieuw kalfje in komt. Maar ook aan reinigen kleven gevaren, vindt Dorien. 'De nevel van de hogedrukspuit kan ook op de kalfjes ernaast komen en deze alsnog besmetten', weet ze uit ervaring. Jacqueline Luiten uit Roswinkel vult aan: 'Je kunt de omgeving ook té steriel maken, dat zorgt juist voor een lagere weerstand van het kalf.' Karin beaamt dit. 'Virussen gedijen het beste in een vochtige omgeving. Het beste is daarom om een hok na gebruik zeker twee weken leeg te laten staan en in die tijd heel goed op te laten drogen.' Karin heeft nog een tip om verspreiding van diarreevirussen te voorkomen: 'Verstrek het ruwvoer voor de kalfjes liever niet in een hooiruif, maar aan een voerhek. Dit om te voorkomen dat het hooi onder uit de ruif in het hok en dus in de mest valt.' Grietje vult Karin aan: 'Wij hadden vorig jaar veel last van kalverdiarree. Luzerne is mooi schoon en droog ruwvoer. Misschien werkt het niet voor iedereen, maar sinds dat we dit voeren, zijn op ons bedrijf de diarreeproblemen grotendeels over.' De vrouwen kijken terug op een avond vol handige tips. 'Ik heb echt veel geleerd van de ervaringen van andere vrouwen', vertelt Jacqueline. 'Elke boerin doet het toch anders, want elk bedrijf is weer anders. Maar deze tips zijn echt de moeite waard om te gebruiken op je eigen bedrijf.'